

USAID | **SRBIJA**
OD AMERIČKOG NARODA

STRATEGIJA SARADNJE NA RAZVOJU ZEMLJE

decembar 2020. – decembar 2025.

Sadržaj

Spisak skraćenica	2
I. Sažetak	3
II. Kontekst	5
III. Strateški pristup	10
V. Praćenje, evaluacija i učenje	20

Spisak skraćenica

OCD	Organizacija civilnog društva
DFC	Američka međunarodna Finansijska razvojna korporacija
E&E	Evropa i Evroazija
EU	Evropska unija
BDP	Bruto domaći proizvod
IKT	Informacione i komunikacione tehnologije
PZ	Projektni zadatak
ISDACON	Intersektorska mreža za koordinaciju razvojne pomoći
LGBTI	Lezbejke, homoseksualci, biseksualni, transrodni i interpolni
MSP	Mala i srednja preduzeća
SNS	Srpska napredna stranka
Pod-PZ	Pod-projektni zadatak

I. Sažetak

Cilj Strategije saradnje na razvoju zemlje (Strategija): Strateški cilj USAID-a u narednih pet godina je rad na jačanju: *“Ekonomski produktivnije i demokratskije Srbije koja je na putu evro-atlantskih integracija i samoodrživosti”*. USAID će pomoći Srbiji da sprovede političke i ekonomske reforme na Putu ka samoodrživosti. Procenjeni iznos budžeta za ovu petogodišnju Strategiju je 115 miliona dolara.

Put ka samoodrživosti: Srbija ima visok nivo ljudskih i institucionalnih kapaciteta, ali i nedovoljan nivo posvećenosti samoodrživosti. Ova Strategija fokusira se na podršku građanima Srbije u njihovom nastojanju da dostignu samoodrživost i to putem reforme državne uprave i ekonomskim razvojem. Tokom narednih pet godina, USAID će nastojati da obezbedi uslove za završetak Puta ka samoodrživosti povećanim angažovanjem privatnog sektora kako bi se ubrzao inkluzivni ekonomski razvoj, ojačala posvećenost inkluzivnom razvoju i mobilisali javni i privatni resursi kako bi se rešili problemi društveno razvojnih inicijativa i zaštite biodiverziteta.

Unapređena otpornost demokratskih činilaca (Razvojni cilj (RC) 1): USAID će svoje napore usmeriti na tri oblasti kako bi realizovao ovaj prvi razvojni cilj: reagovanje državnih institucija, unapređenje kapaciteta građana da stupe u komunikaciju sa državnim institucijama kao i unapređenje sposobnosti reagovanja na spoljne uticaje. RC 1 usvaja fleksibilan pristup u radu sa demokratskim činilacima kako bi podržao posvećenost Srbije Putu ka samoodrživosti.

Povećan ujednačeni napredak (RC 2): USAID će raditi na unapređenju ujednačenog razvoja u Srbiji podrškom razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP) i pružanjem pomoći ranjivim zajednicama kako bi postigle veći stepen ujednačenog razvoja i to putem lokalnih razvojnih inicijativa. USAID-ovi programi pomoćiće Srbiji da se izbori sa mnogobrojnim izazovima, kao što su: loša ekonomska uprava, nejednakost, loše upravljanje prirodnim resursima, i loš pristup finansiranju. RC 2 omogućiće uslove za samoodrživost povećanjem angažovanja privatnog sektora i lokalnih zajednica u širem smislu na njihovom sopstvenom razvoju.

Zajednički prioriteti: Angažovanje mladih, privatnog sektora, žena i rodni manjina važno je za realizaciju oba cilja Strategije. Saradnja USAID-a sa ovim grupama u izradi programa u okviru ove Strategije pomoći će im da ostvare svoj potencijal, povećaju uticaj na državne institucije i društvo, i da brže napreduju. Prema Izveštaju o religijskim slobodama Stejt departmenta, Srbija nije identifikovana kao zemlja koja izaziva zabrinutost niti je na Posebnom spisku zemalja za praćenje.

Cilj: Prosperitetnija i demokratskija Srbija posvećena evro-atlanjskim integracijama i samoodrživosti

RC 1: Unapređena otpornost demokratskih činilaca

PZ 1.1: Odabrane državne institucije sve više deluju u javnom interesu

Pod- PZ 1.1.1: Proširen pristup građana pravdi

Pod- PZ 1.1.2: Unapređen odgovor odabranih državnih institucija na nadzor javnosti

Pod- PZ 1.1.3: Unapređeno pružanje odabranih usluga građanima

Pod- PZ 1.1.4: Unapređen integritet izbornog procesa

PZ 1.2: Unapređeno učešće informisanih građana

Pod- PZ 1.2.1: Prošireno učešće građana u političkim procesima

Pod- PZ 1.2.2: Unapređen nadzor građana nad radom državnih institucija

Pod- PZ 1.2.3: Unapređena otpornost civilnog društva

Pod- PZ 1.2.4: Objektivne informacije su više na raspolaganju

PZ 1.3: Unapređen odgovor na spoljašnje uticaje

Pod- PZ 1.3.1: Ojačana prekogranična saradnja

Pod- PZ 1.3.2: Povećana energetska bezbednost

Pod- PZ 1.3.3: Unapređena medijska pismenost

Pod- PZ 1.3.4: Ojačan odgovor na pandemiju

RC 2: Unapređen i ujednačen prosperitet

PZ 2.1: Ubrzan ekonomski rast MSP

Pod- PZ 2.1.1: MSP bolje integrisana u razvijena tržišta

Pod- PZ 2.1.2: Unapređen ekosistem za privredu zasnovanu na znanju

Pod- PZ 2.1.3: Proširen pristup finansiranju za privatni sektor

IR 2.2: Unapređen ujednačen razvoj ranjivih grupa

Pod- PZ 2.2.1: Osaženi mladi, žene i marginalizovane grupe

Pod- PZ 2.2.2: Unapređena zaštita biodiverziteta u osiromašenim područjima

Pod- PZ 2.2.3: Javni i privatni resursi mobilisani za inicijative društvenog razvoja

Zajednički prioriteti: Angažovanje mladih; Rodna ravnopravnost; Angažovanje privatnog sektora; i Razvojna diplomatija

II. Kontekst

Pregled: Srbija se suočava sa višestrukim izazovima koji su do sada usporavali demokratsku konsolidaciju i napredak na putu ka samoodrživosti, evroatlantskih i regionalnih integracija i ubrzanog ekonomskog rasta.

Put ka samoodrživosti: Srbija zauzima stratešku poziciju na društvenom, političkom i geografskom raskršću između Istočne i Zapadne Evrope. Pošto je značajno napredovala na svom Putu ka samoodrživosti, Srbija pokazuje snažne kapacitete, ali sve manju posvećenost ostvarivanju svoje vizije samoodrživosti i evroatlantskih i regionalnih integracija.¹

Posvećenost Srbije Putu ka osamoodrživosti nalazi se na 35. percentilu od 136 zemalja sa niskim i srednjim prihodima. Na ovu posvećenost Putu ka samoodrživosti negativno je uticalo usporavanje napretka u oblasti demokratskog razvoja.

U pogledu posvećenosti, snaga Srbije leži u opredeljenju za pristupanje Evropskoj Uniji (EU), a njen najslabiji rezultat povezan je sa Zaštitom biodiverziteta i staništa. Srbija je na Indeksu slobode udruživanja, Indeksu čistog izbornog procesa, Indeksu zakonodavnih ograničenja izvršnoj vlasti, Indeksu sudskih ograničenja izvršnoj vlasti i Indeksu slobode izražavanja i alternativnih izvora informacija postigla niže ocene od proseka pod-regiona Balkana. Još važnije, Srbija ima loš rezultat u oblasti Represije nad organizacijama civilnog društva (OCD), Uznemiravanju novinara, Slobodi izražavanja za žene, Kritičkim štampanim/elektronskim medijima, Naporima vladine cenzure nad medijima, Participativnog okruženja za OCD, Slobodi akademskog i kulturnog izražavanja, Medijskoj samocenzuri, Perspektive štampanih/elektronskih medija, Sloboda izražavanja za muškarce i Pristrasnost medija.

Kapacitet Srbije da postigne samoodrživost je značajan. Srbija se nalazi na 7. percentilu kapaciteta među zemljama sa niskom ili srednjim prihodima. U pod-regionu Balkana, Srbija je podjednako ili bolje rangirana od proseka u oblasti Sofisticiranosti izvoza, Kvaliteta obrazovanja, Usvajanja informaciono-komunikacionih tehnologija, Delotvornosti poreskog sistema, Bezbednosti i sigurnosti, Stopi siromaštva (5\$ dnevno), Bruto domaćem proizvodu (BDP) po glavi stanovnika (PPP), Ekonomskom rodnom raskoraku i Delotvornosti uprave, a niže od proseka pod-regiona u oblasti Poslovnog okruženja, Otvorene uprave, Slobode trgovine, Dečijeg zdravlja, Jednakosti socijalnih grupa, Delotvornosti civilnog društva i medija, Liberalne demokratije i Zaštiti biodiverziteta i staništa. Međutim, institucionalne i kulturne barijere nastavljaju da ograničavaju

---

¹ Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID). Mapa Puta na Putu ka samoodrživosti, Vašington, Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), 2020. <https://selfreliance.usaid.gov/country/serbia>

angažovanje žena, manjina i mladih u javnoj upravi i poslovanju. Uprkos pažnji koja je posvećena napretku mladih, kao i rodnoj ravnopravnosti i socijalnoj inkluziji, i dalje postoji konstantan raskorak.² Mladi, žene i marginalizovane grupe i dalje nisu dovoljno predstavljeni u oblasti političkog zastupanja i zagovaranja i među njima su više stope nezaposlenosti.³ Ove barijere i dalje pokreću emigraciju, posebno među mladima (starosti 18-30) i onih koji su visoko obrazovani.⁴

Politički kontekst

Demokratska tranzicija u Srbiji započela je 2000. godine, skoro deceniju kasnije od ostalih zemalja u regionu. Demokratija u Srbiji suočava se sa četiri kritična izazova: slaba podela vlasti; politička polarizacija; nizak nivo angažovanog građanstva i smanjivanje prostora za civilno društvo; i zastarele ekonomske politike.

Parlamentarni i lokalni izbori 2020. održani su u kontekstu intenzivne političke polarizacije i pandemije COVID-19.⁵ Najveći opozicioni blok bojkotovao je izbore navodeći neuspeh vlade da sprovede reforme izbornog sistema. Iako je opozicija pokušala da ubedi većinu glasača sa pravom glasa da se uzdrže od glasanja, odziv birača bio je 49%, od čega je 61% glasalo za trenutno vladajuću Srpsku naprednu stranku (SNS). Ovi rezultati obezbedili su SNS-u apsolutnu većinu u Skupštini Srbije sa 188 od 250 mesta. Na sličan način, SNS je pobedio na lokalnim izborima. Izborne kvote za rodnu i etničku raznolikost rezultirale su sa 38% mesta u Narodnoj skupštini za žene i 8% za manjine.

Percepcija korupcije nije se poboljšala tokom poslednjih 10 godina. Pokazatelj Svetske banke, Svetski indikator uprave, identifikuje pad kontrole korupcije sa 48% u 2010. na 42% u 2018.⁶ Indeks percepcije korupcije organizacije *Transparency International* utvrdio je pogoršanje

---

² Balkanska regionalna platforma za učešće u dijalogu za mlade. Mobilnost mladih na Zapadnom Balkanu, Sadašnji izazovi i buduće perspektive: Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Srbija, Kosovo, Bivša jugoslovenska republika Makedonija. Strazbur: Balkanska regionalna platforma za učešće i dijalog mladih, 2016. https://www.aldaeurope.eu/public/doc/Youth_Mobility_in_the_Western_Balkans.pdf

³ Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) u Srbiji. Završni izveštaj o rodnoj analizi 2020. Beograd: 2020. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00WNPZ.pdf

⁴ Evropski savet o inostranim odnosima. Vracic, Alida. Odliv mozgova i prosperitet na Zapadnom Balkanu. London: Evropski savet o inostranim odnosima, 2018. https://www.ecfr.eu/publications/summary/the_way_back_brain_drain_and_prosperity_in_the_western_balkans

⁵ Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava, Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju. ODIHR Posebna misija za ocenu izbora. Beograd: Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava, Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, 2020. <https://www.osce.org/files/f/documents/8/e/455155.pdf>

⁶ Razvojni i istražni tim Svetske banke. Svetski indikatori uprave: Metodološka i analitička pitanja. Vašington: Razvojni i istražni tim Svetske banke, 24. septembar, 2010. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1682130

situacije u istom periodu.⁷ Osim toga, obim i opseg visokotehnološkog kriminala je u porastu.⁸ Preovlađujuće rodne norme pogoršavaju ovu dinamiku, jer su žene obespravljene da govore kao uzburkivačice protiv korupcije. Generalno, veruje se da je korupcija dovela do smanjenja privrednih ulaganja, posebno među stranim investitorima, i usporila privredni rast.

Na javni i politički život snažno utiču kvalitet i tačnost medijskog izveštavanja. Međutim, sve veća upotreba društvenih mreža i elektronskih medija otežala je razlikovanje tačnih informacija od dezinformacija. Nezavisnim lokalnim medijima koji pružaju tačne informacije nedostaju resursi za sticanje tržišnog udela i prilagođavanje novoj medijskoj situaciji. Građani takođe imaju ograničeno razumevanje sredstava ili veština potrebnih za pristupanje tačnim informacijama u medijskom okruženju koje se veoma brzo menja.

Ekonomski i demografski kontekst

Srbija je tranziciona ekonomija sa visokim potencijalom rasta. Srbija ima snažne temelje ljudskog kapitala, stabilne makroekonomske uslove i neposrednu blizinu razvijenih ekonomija Zapadne Evrope. Posle pada nakon finansijske krize između 2010. i 2015. godine, ekonomski rast je dostizao 4% godišnje, pre ekonomske recesije uzrokovane COVID-19. Srbija je sprovedla fiskalnu konsolidaciju i reforme u okviru Instrumenta za koordinaciju politika sa Međunarodnim monetarnim fondom od 2015. do 2018. godine, što je obezbedilo solidnu makroekonomsku osnovu za rast. Sredinom 2020. godine imala je održivi javni dug od 57,5% BDP-a.

Pandemija COVID-19 prinudno je zaustavila velike delove privrede 2020. godine, što je dovelo do povećanja neaktivnosti sa proseka od 31,9% za radno sposobno stanovništvo u 2019. godini na 34,8% u drugom kvartalu u 2020. Projektovani rast BDP-a -3% ove godine, u poređenju sa 4,2% u 2019. godini, sa nižom spoljnom tražnjom, slabijim stranim direktnim stranim investicijama i doznakama, poremećajima u regionalnim i globalnim lancima snabdevanja i domaćim ograničenjima snabdevanja. Od oktobra 2020. godine, ekonomija se polako oporavlja od recesije i prognoze za rast u 2021. godini kreću se u rasponu od 2,9% do 6%. Međutim, rizici ostaju značajni s obzirom na neizvesnost u pogledu razvoja epidemije.

Slabo ekonomsko upravljanje i dalje postoji i predstavlja primarno ograničenje za ekonomski rast. Uprkos ekonomskim prednostima Srbije, preovlađujuće slabosti u ekonomskom upravljanju podrivaju potencijal rasta zemlje. Ovo loše upravljanje ekonomijom podupiru neefikasna državna

---

⁷Transparency International. Indeks percepcije korupcije. Berlin: Transparency International, 2019.
<https://www.transparency.org/en/cpi/2019>

⁸Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju. Rizmal, Irina; Radunović, Vladimir; Krivokapić, Đorđe. Vodič kroz informativnu bezbednost u Republici Srbiji. Beograd: Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, 2016.
<https://www.osce.org/files/f/documents/2/7/272171.pdf>

preduzeća i slabo poslovno okruženje usled korupcije, loše vladavine prava, nedostatka odgovornosti i antikonkurentskog ponašanja.

Stope siromaštva su neobično visoke za zemlju sa dostignutim nivoom razvoja kakav ima Srbija, što ukazuje da ekonomski napredak nije pravično raspoređen po grupama dohotka i geografskim područjima. Od 2016. godine, poslednje godine zvaničnih podataka Svetske banke, odnos broja siromašnih u Srbiji na nivou od 5,50 dolara dnevno iznosio je 23,4%, što je bilo među najvišim u Istočnoj Evropi.⁹ Međutim, taj broj je pao sa 26,7% u 2013. na 23,4% u 2014. što sugeriše da je nedavni privredni rast doprineo smanjenju siromaštva. Osim standardne statistike, Vlada Srbije održava statistiku o procentu stanovništva "koji je u riziku" od siromaštva. Od 2018. smatra se da je 24,3% stanovništva u riziku od siromaštva, što je mali pad u odnosu na 26,7% u 2015. godini.¹⁰ Nezaposlenost je značajna, sa 10,9% za radno sposobno stanovništvo (15-64) u 2019. godini, od čega 10,4% za muškarce i 11,5% za žene. Tržišta rada i dalje pokazuju značajnu nejednakost. Višestruki segmenti stanovništva - posebno mladi, Romi, osobe sa invaliditetom, lezbejke, homoseksualci, biseksualne, transrodne i interpolne (LGBTI) osobe i ruralno stanovništvo - suočavaju se sa dodatnim preprekama u pristupu zaposlenju.¹¹ Nezaposlenost među mladima (15-24) u 2019. bila je 27,5%, od čega je 26,1% za muškarce i 29,9% za žene.¹² Stopa nezaposlenosti među romskom populacijom stalno je iznad 60%, dok je stopa nezaposlenosti među celokupnim stanovništvom oko 25%.¹³ Mnoge od ovih nejednakosti ogledaju se i u pristupu drugim resursima, kao što je imovina, zemljište, finansijsko tržište, prevoz, i programi podrške razvoju poslovanja.

Nejednakost u prihodima je takođe visoka. Gini koeficijent Srbije (koji meri distribuciju prihoda u celoj populaciji) iznosi 39,6,¹⁴ što je druga po redu najviša vrednost u Evropi i Centralnoj Aziji, posle Turske. Prema bazi podataka *PovCaiNet* Svetske banke, 10% stanovništva zarađuje 28,7% ukupnog prihoda, dok donjih 10% zarađuje samo 1,3% prihoda.

Kao rezultat visoke stope siromaštva, nezaposlenosti i nejednakosti, iseljavanje raste. Očekuje se da će jedna trećina omladine u Srbiji migrirati iz zemlje nakon završetka obrazovanja¹⁵, i dok će

---

⁹ Svetska banka. Ažurirana sistematska dijagnoza Srbije 2020. Vašington: Svetska banka, decembar 2019.

¹⁰ Republički zavod za statistiku, Statistička objava PD10, Broj 281, Istraživanje o prihodima i uslovima života, Beograd: Republički Zavod za statistiku Reoublike Srbije, 2019.

¹¹ Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) Srbija. *Završni izveštaj o rodnoj analizi 2020*. Beograd: 2020. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00WNPZ.pdf

¹² Republički Zavod za statistiku Srbije. Anketa o radnoj snazi u Republici Srbiji. Beograd: Republički Zavod za statistiku Srbije, 2020. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/PdfE/G20205658.pdf>

¹³ Ibid.

¹⁴ Gini koeficijent je mera nejednakosti u kojoj 100 pokazuje potpunu nejednakost (svo bogatstvo poseduje jedna osoba), a 0 pokazuje savršenu jednakost (bogatstvo je podjednako raspoređeno na sve ljude).

¹⁵ Svetska banka. Ažurirana sistematska dijagnoza Srbije. 2020.

<http://documents1.worldbank.org/curated/en/941541588367005122/pdf/Serbia-Systematic-Country-Diagnostic-Update.pdf>

medijalna starost preostalog stanovništva Srbije nastaviti da raste. Srbija ima veliki broj starijeg stanovništva (17,2% građana ima 65 godina ili više) i nisku stopu fertiliteta.¹⁶ Sve zajedno, ova dinamika dovodi do velikog smanjenja stanovništva. Predviđa se da će ukupni broj stanovnika u Srbiji pasti za 17% između 2015. i 2050. godine.

Veliki deo nedavnog rasta u Srbiji pripisuje se visokom nivou stranih direktnih investicija koje privlače visoke državne subvencije i značajna izgradnja infrastrukture. Međutim, umerena poboljšanja u poslovnom okruženju i fiskalna stabilnost takođe su stvorila mogućnosti za razvoj tržišta i diversifikaciju. Posle skoka za pet mesta u 2018. godini, rang konkurentnosti Srbije pao je za sedam mesta u 2019. godini, stavljajući Srbiju na 72. poziciju od 141 zemlje¹⁷.

MSP imaju značajan potencijal za rast i zapošljavanje u Srbiji. Na MSP u Srbiji otpada 66% zaposlenosti i 57% dodate vrednosti. U 2012-2017. godini dodata vrednost MSP porasla je za 33%, dok je zaposlenost kod MSP porasla za 12%¹⁸. Međutim, srpsko poslovno okruženje i finansijske usluge, koje se uglavnom fokusiraju na potrebe velikih korporacija i preostalih državnih preduzeća, nisu u službi malih i srednjih preduzeća. Nedavna anketa među preduzećima procenjuje da samo 49% malih preduzeća koristi banke za finansiranje investicija, u poređenju sa 73% velikih preduzeća.¹⁹

Srbija je veliki uvoznik energije koji trenutno uvozi 70% sirove nafte i više od 80% prirodnog gasa iz Rusije. Iako dugoročni planovi Srbije uključuju diversifikaciju snabdevanja naftom i gasom, napredak ostaje spor i očekuje se da će značajna diversifikacija trajati najmanje 5-10 godina.

Planiranje tranzicije: Ne očekuje se prestanak potrebe Srbije za dobijanjem inostrane pomoći tokom perioda trajanja ove Strategije. Međutim, Strategija će postaviti temelje za dugoročniji cilj prelaska Srbije sa primaoca razvojne pomoći na dugotrajnog diplomatskog, ekonomskog i bezbednosnog partnera. Tokom trajanja ove Strategije, USAID će voditi dijalog i testirati nove partnerske aranžmane sa Vladom Srbije koji će pokazati jasan put ka samoodrživosti i evolutivnom odnosu od primaoca donacija do partnera u razvoju. Jačanjem angažovanja privatnog sektora i promovisanjem poboljšanja u malim i srednjim preduzećima, USAID će takođe promovisati ekonomski rast i povećati konkurentnost srpskih firmi potrebnih za samoodrživost.

---

¹⁶ Pregled svetske populacije, <https://worldpopulationreview.com/countries/serbia-population>

¹⁷ Švab, Klaus, Svetski ekonomski forum, Globalni izveštaj o konkurentnosti. Ženeva: Svetski ekonomski forum. 2019. http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

¹⁸ Evropska komisija. Činjenice o malim preduzećima u Srbiji. Brisel: Evropska komisija, 2019. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/sba-fs-2019_serbia.pdf

¹⁹ Svetska banka. Anketa preduzeća, Srbija 2019 Profil države. Vašington: Svetska banka, 2019. <https://www.enterprisesurveys.org/content/dam/enterprisesurveys/documents/country/Serbia-2019.pdf>

III. Strateški pristup

Put ka samoodrživosti: Ova Strategija se oslanja na visoke ljudske i institucionalne kapacitete u Srbiji zarad unapređenja posvećenosti ka dostizanju samoodrživosti. Strategija USAID-a je usmerena na iskorišćavanje potencijala građana, firmi i vlade kako bi se obnovila posvećenost zemlje ka dostizanju samoodrživosti i kako bi se rešili njeni razvojni izazovi. Strateški pristup je višeslojan kako bi se bavio složenom interakcijom demokratskog nazadovanja, ekonomskog rasta i regionalne integracije.

Korišćenjem visokog kapaciteta građana, preduzeća, civilnog društva i političkih reformatora, ovaj partnerski pristup se vidi kao najdirektniji metod za osiguranje poboljšanja ukupne posvećenosti Srbije demokratiji.

Pristup širokog angažmana: Ova strategija će proširiti društveno angažovanje sa vladom na jačanju demokratskih institucija, proširenju prostora za delovanje organizacija civilnog društva i poboljšanju povoljnog okruženja za poslovanje. Ovaj pristup prilagodiće se podršci reformama kada se prilike za iste pojave.

Redefinisanje odnosa: USAID će nastojati da unapredi partnerstvo sa Vladom Srbije kroz pristup koji predstavlja kombinaciju razvojnih programa u dogovorenim oblastima i kroz zajedničko finansiranje, u okviru šireg konteksta razvojne diplomatije namenjene jačanju posvećenosti ka dostizanju samoodrživosti. Razvojna vizija Vlade Srbije usredsređena je na unapređenje srpske ekonomije kroz podršku rastu privatnog sektora razvojem konkurentnosti, poslovne infrastrukture, internacionalizacijom i širenjem prenosa znanja i tehnologije. Nedavno reizabrana premijerka Ana Brnabić iznela je svojih šest glavnih ciljeva: borba protiv pandemije koronavirusa i jačanje zdravstvenog sistema, očuvanje vitalnih interesa Srba na Kosovu, borba protiv organizovanog kriminala, održavanje nezavisnosti Srbije i nezavisno donošenje odluka, vladavina prava i ubrzanje reformi na evropskom putu i jačanje ekonomije zemlje.

Brnabić je rekla da je prvi prioritet njenog kabineta zaštita zdravlja stanovništva i podrška zdravstvenom sistemu. Nova vlada je takođe istakla kao svoj prioritet poboljšanje ekonomske produktivnosti ulaganjem u puteve, železnicu i rečni tranzit. Strateški cilj ekonomske politike Srbije²⁰ je ubrzanje evropskih integracija/pristupanje EU sprovođenjem sistemskih reformi potrebnih za ispunjavanje kriterijuma iz Kopenhagena.

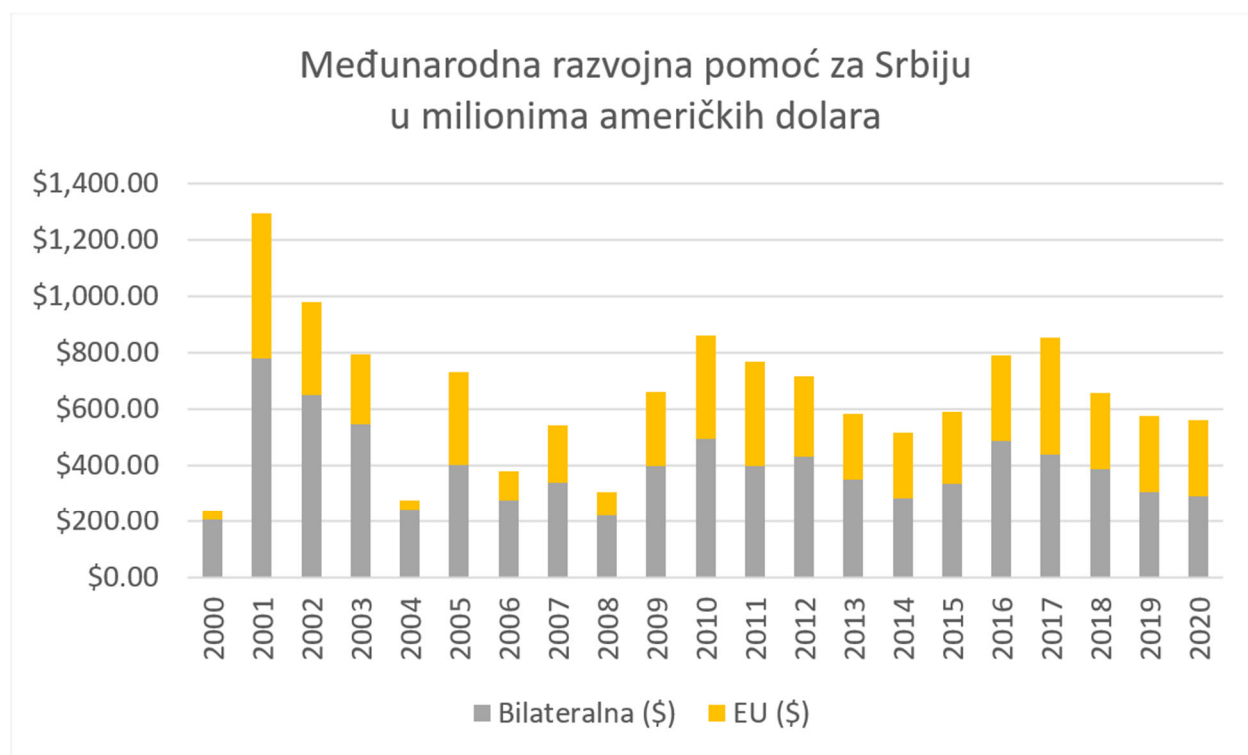
²⁰ Nacionalni prioriteti međunarodne razvojne pomoći u Republici Srbiji 2014-17, sa projekcijama do 2020, [http://www.evropa.gov.rs/Documents/Home/DACU/12/74/NAD%202014-2017%20with%20projections%20until%202020%20\(english\).pdf](http://www.evropa.gov.rs/Documents/Home/DACU/12/74/NAD%202014-2017%20with%20projections%20until%202020%20(english).pdf)

Angažovanje privatnog sektora i korišćenje kapaciteta zemlje domaćina: USAID Srbija će nastojati da iskoristi resurse iz privatnog sektora i drugih donatora. Podržaćemo angažovanje građana i preduzeća na poboljšanje fiskalne transparentnosti, povoljnog okruženja za privatne investicije i dostupnosti finansiranja za MSP. USAID će podržati vladu i finansijske institucije da rade na razvoju unutrašnjeg finansijskog tržišta i proširenju pristupa finansiranju za mala i srednja preduzeća putem zajmova i instrumenata za investiranje u dužničke i vlasničke hartije od vrednosti. USAID će takođe usvojiti poslovni pristup programima za nezavisne medije. Tretirajući medije kao preduzeća, USAID će raditi na unapređenju ekonomske održivosti srpskih nezavisnih medija što će omogućiti ključnim medijskim akterima da budu konkurentni i samoodrživi u medijskom okruženju 21. veka.

Finansiranje samoodrživosti: U zavisnosti od izvodljivosti, USAID će nastaviti napore u okviru tri stuba za Finansiranje samoodrživosti namenjenih programima i angažovanju u oblastima: fiskalna transparentnost i odgovornost, povoljno okruženje za privatne investicije i mobilizacija domaćih resursa. Oblast interesovanja može obuhvatiti i aktivnosti za unapređenje procesa javnih nabavki i povoljnog okruženja za privatne investicije.

USAID će takođe podržati programe za mobilizaciju javnih i privatnih resursa za izgradnju i održavanje socijalnih, ekoloških i drugih lokalnih inicijativa.

Grafikon 2. Razvojna pomoć Srbiji 2000-2020²¹

Koordinacija: USAID će koordinirati napore na postizanju američkih spoljnopolitičkih ciljeva jačanjem sinergije u programima gde god je to moguće. USAID će takođe koordinirati svoje programe sa EU i drugim bilateralnim donatorima u cilju postizanja većeg napretka (vidi grafikon 2 gore). Tokom čitavog perioda Strategije, USAID planira da ostane jedan od najvećih bilateralnih donatora u Srbiji i koristiće svoje prisustvo da unapredi saradnju, da pruži svoju ekspertizu u nekoliko sektora i da sprovodi proaktivnu komunikaciju sa građanima.

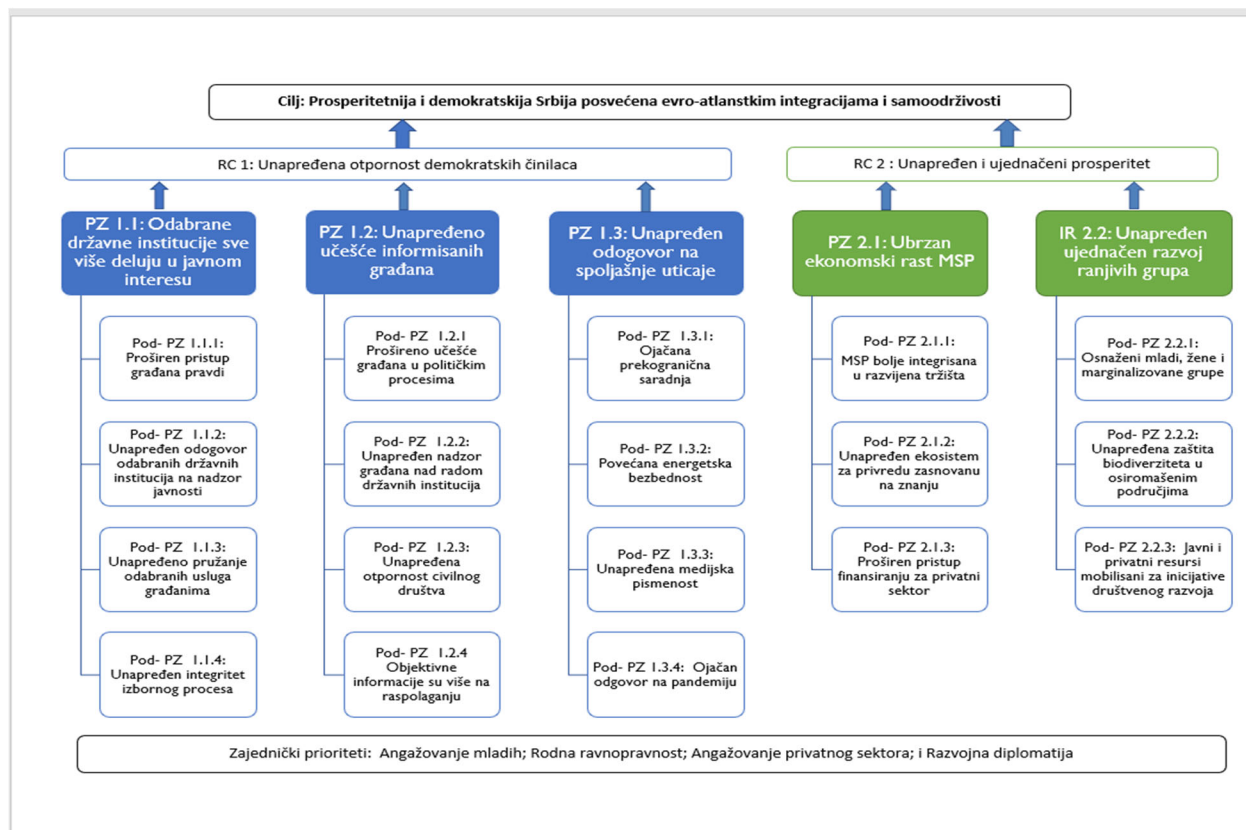
USAID će koristiti mehanizme Vlade Srbije za koordinaciju donatora i bilateralnu koordinaciju donatora kako bi stvorio sinergiju koja proširuju domet USAID-ovih investicija.

IV. Matrica ciljeva Strategije

Ova Strategija podržava cilj „Prosperitetnija i demokratskija Srbija posvećena evro-atlantskim integracijama i samoodrživosti“. Strategija USAID-a podržava ambiciju Srbije da postigne veći stepen evroatlantskih integracija i prosperiteta svojih građana. Kako bi se realizovala ova vizija,

²¹Vlada Republike Srbije, Ministarstvo za evropske integracije. Baza podataka Intersektorske mreže za koordinaciju razvojne pomoći (ISDACON). Beograd: Vlada Republike Srbije, Ministarstvo za evropske integracije, 2020.
<http://www.evropa.gov.rs/Evropa/PublicSite/index.aspx>

mora se razviti veća posvećenost delotvornim demokratskim institucijama koje reaguju na potrebe građana, a sveukupni ekonomski razvoj mora se proširiti.

Planirani rezultati i opis Razvojnog cilja (RC) 1:

AKO odabrane državne institucije sve više deluju u javnom interesu i AKO se poveća učešće informisanih građana i AKO se odgovor na spoljašnje uticaje poboljša ONDA će se povećati otpornost demokratskih činilaca u Srbiji.

Interakcija javnosti sa državnim institucijama (programi „na strani potražnje“) biće od suštinske važnosti da bi vlada dala prioritet neophodnim reformama i ojačala svoje demokratske institucije. Programi na strani potražnje biće upareni sa podrškom vladinoj institucionalnoj reformi (programi „na strani ponude“) tamo gde postoje mogućnosti za unapređenje pozitivnih promena koje podržavaju poboljšanja u oblasti demokratije, transparentnosti, učinka javne uprave ili evroatlantskih integracija.

Ovaj RC će nastojati da proširi kapacitet građana, organizacija civilnog društva, udruženja žena i mladih i slobodnih medija. Korišćenjem značajnih kapaciteta civilnog društva u Srbiji²², programi će nastojati da podrže poboljšanja u oblasti transparentnih izbora, pravednog i efikasnog pravnog sistema, politika koje zadovoljavaju potrebe preduzeća i građana i pravičnom pružanju državnih usluga.

S obzirom na dodatne uticaje koje je stvorio COVID-19 i nerešena regionalna dinamika, planiranje programa i na strani ponude i na strani potražnje biće prošireno ciljanim intervencijama koje povećavaju otpornost²³ građana i institucija Srbije. Aktivnosti u ovoj oblasti nastoje da podrže regionalne napore koje vode ka integraciji, unaprede energetske bezbednost, osnaže medijsku pismenost kao i zdravstvene sisteme koji su neophodni kako bi se reagovalo na tekuću pandemiju.

USAID će povezati ekonomske partnere u okviru RC 2 sa organizacijama civilnog društva iz RC 1 kako bi stvorio šire koalicije za podršku reformskim ciljevima Projektnih zadataka (PZ) 1.1, 1.2, 2.1 i 2.2. Mogućnosti uključuju: bližu saradnju organizacija civilnog društva sa privatnim sektorom u oblasti dobročinstva, uspostavljanje investicionog fonda za medije koji podržava privatni sektor i uvođenje jeftinijih naprednih tehnologija kako bi se osigurala finansijska održivost u energetskom sektoru. Ove veze će biti planski uspostavljene uključivanjem zajedničkih ciljeva u dizajniranje aktivnosti i radne planove.

USAID će pružiti podršku na strani ponude za demokratsku reformu identifikujući mogućnosti za pomoć odabranim državnim institucijama da sprovedu reforme koje jačaju njihov integritet i odgovor na potrebe građana. Programi će težiti poboljšanju vladavine prava, izbornog sistema i drugih državnih funkcija. Da bi se osigurala ravnopravnost i inkluzija, programi će koristiti rodno osetljive pristupe i olakšati učešće žena, mladih, osoba sa invaliditetom i LGBTI osoba.

Programi u okviru PZ 1.1 biće osmišljeni kako bi pomogli Vladi Srbije da sprovede reformsku agendu koja ima podršku javnosti. U toku narednih pet godina, oni mogu obuhvatati rad sa upravnim i prekršajnim sudovima na unapređenju kvaliteta i brzine izvršenja pravde kao i unapređenja transparentnosti postupaka. USAID takođe može podržati napore usmerene ka unapređenju kapaciteta odabranih nadzornih nezavisnih institucija saradnjom sa Državnom revizorskom institucijom ili Poverenikom za zaštitu podataka o ličnosti. USAID takođe može podržati jačanje kapaciteta javnih institucija da odgovore i deluju na osnovu svog nadzora i

---

²² FHI360. Indeks održivosti organizacija civilnog društva, Centralna i istočna Evropa i Evroazija, Vašington: FHI360, 2019. <https://www.fhi360.org/resource/civil-society-organization-sustainability-index-reports>

²³ "Otpornost je sposobnost ljudi, domaćinstava, zajednica, država i sistema da ublaže, prilagode se šudarima i uticajima i oporave se od njih na način koji smanjuje hroničnu ranjivost i olakšava inkluzivni rast.." USAID. Otpornost u USAID. 2019. <https://programnet.usaid.gov/file-download/download/private/4173>

poboljšaju svoje usluge. U saradnji sa Republičkom izbornom komisijom, USAID će takođe nastojati da pomogne da se unapredi integritet izbornog procesa.

PZ1.2: Programi će takođe podržati stranu potražnje demokratskih reformi osnaživanjem građana da preuzmu aktivnu ulogu u društvu, tako da budu bolje informisani i sposobni da ostvare svoje pojedinačne političke, ekonomske i životne ciljeve.

Kroz podršku građanima, USAID će nastojati da podrži efikasne i delotvorne projekte koji povezuju građane i državu. USAID će podržati organizacije civilnog društva kao i omladinske i ženske organizacije kako bi bolje predstavljale interese građana i kako bi se uključile u dijalog sa Vladom Srbije u vezi sa tim interesima i ukupnim povoljnim okruženjem za civilno društvo. Očekuje se da će takav angažman povećati odgovornost državnih institucija i uskladiti vladine programe kako bi se zadovoljile potrebe šire javnosti. USAID će takođe podržati učešće građana u političkim procesima kroz programe koji rade na poboljšanju interakcije između političkih partija i građana.

Informisani i angažovani građani su od suštinskog značaja za demokratsko društvo. USAID će koristiti pristup prilagodjen budućnosti kako bi osigurao da građani Srbije imaju pristup tačnim i relevantnim informacijama o političkim, ekonomskim i socijalnim temama od značaja. USAID-ov pristup razvoju medija uzeće u obzir brze tehnološke promene koje oblikuju medijski i informacioni sektor i promene preferencija publike u konzumiranju medija, istovremeno obezbeđujući dugoročnu održivost nezavisnih medijskih aktera. Programi će se usmeriti na poslovnu praksu, digitalizaciju i spremnost na ulaganje.

PZ 1.3: USAID će razviti programe za ublažavanje rizika od posebnih izazova Vladu Srbije i celokupno društvo.

USAID će koristiti adaptivni pristup da obezbedi razvojnu podršku regionalnim inicijativama koje nastaju iz diplomatskih aktivnosti na Zapadnom Balkanu. USAID će podržati napore za unapređenje energetske bezbednosti Srbije kroz podršku alternativnim izvorima energije i energetske efikasnosti i reformi politika u oblasti energetike.

USAID će raditi na unapređenju medijske i digitalne pismenosti građana i nastojeće da institucionalizuje podsticaje za izgradnju veština digitalne i medijske pismenosti kroz saradnju sa privatnim sektorom, obrazovnim institucijama, javnom upravom, civilnim društvom i vladom. Programi medijske pismenosti radiće zajedno sa programima pod PZ 1.2 i mogu podržati programe vezane za podizanje svesti o COVID-19, u zavisnosti od potreba. USAID će podržati razvijanje zdravstvenog sistema Srbije u oblasti e-zdravstva (upotreba informacionih i

komunikacionih tehnologija u cilju zdravstvene zaštite) i odgovora na COVID-19. Digitalna transformacija zdravstvenog sistema jedan je od novih ključnih prioriteta Vlade Srbije koji će dovesti do boljeg životnog standarda svih građana. USAIDtakođe može da podrži zdravstveni sistem Srbije obezbeđivanjem specijalizovane medicinske opreme za odgovor na COVID-19 i prilagođenom tehničkom pomoći, po potrebi.

Planirani rezultati i opis Razvojnog cilja (RC) 2:

AKO se rast malih i srednjih preduzeća ubrza i AKO se jednakost ranjivih grupa poboljša kroz lokalne inicijative, ONDA će se povećati ujednačeni razvoj, čime bi se put Srbije ka samoodrživosti ubrzao. Unapređenje ujednačenog razvoja postići će se širenjem mogućnosti za ekonomski i socijalni razvoj za ona preduzeća i zajednice koje trenutno te mogućnosti nemaju. Programi ekonomskog rasta iskoristiće kapacitet Srbije da proširi pristup tržištu za MSP, promoviše razmenu znanja i poveća pristup finansijama; a lokalni programi poboljšaće ujednačenopružanje usluga i upravljanje prirodnim resursima za zajednice koje trenutno nemaju pristup tim uslugama.

Srbija se suočava sa višestrukim izazovima za održivi ekonomski razvoj. Oni obuhvataju: slabo ekonomsko upravljanje, nejednakost, loše upravljanje prirodnim resursima i slabe strukturne podrške i slab pristup finansijama za MSP.²⁴ Kao što Mapa puta samoodrživosti Srbije ukazuje, najniža ocena posvećenosti Srbije je u oblasti Zaštite biodiverziteta (0,43). Pored toga, ocene za Ekonomski rodni raskorak (0,66) i Jednakost socijalnih grupa (0,68) pokazuju da je potrebno više ulaganja u ovim oblastima kako bi se osigurala posvećenost inkluzivnom razvoju i ekonomskoj politici. U isto vreme, Ocena sofisticiranosti izvoza (0,63) i druge ocene za Finansiranje Puta ka samoodrživosti ukazuju na postojeće kapacitete i mogućnosti za širenje tržišta i povezivanje sa tržištem EU. Zajedno, ova dinamika zahteva programe kojima bi se olakšala integracija tržišta, razvoj MSP i pravičan i održiv rast.

Žene, mladi, etničke i rodne manjine i zajednice iz ruralnih područja suočavaju se sa posebnim izazovima u pristupu mogućnostima. Uprkos povećanju ekonomskog rasta, velika rodna nejednakost i dalje ograničava pristup ekonomskim resursima, uključujući radna mesta, imovinu, zemlju, finansijska tržišta, transport, programe podrške preduzećima i poljoprivredne zajmove.²⁵ Među mladim ženama (15-24) u ruralnim oblastima, stopa nezaposlenosti iznosi 30,7%, a stopa neaktivnosti 70%, u poređenju sa nezaposlenošću 22,6% i neaktivnošću 53% kod mladića na tim lokacijama.²⁶ Još više zabrinjava činjenica da manje od 45% omladine u Srbiji ima optimistična gledišta o budućnosti zemlje. Diskriminacija osoba sa invaliditetom čak je i viša od rodne

²⁴ USAID/Srbija Ekonomski pregled zemlje, april 2020.

²⁵ USAID/Srbija, Ocena rodne ravnopravnosti, 2020

²⁶ Republički Zavod za statistiku. Anкета radne snage u Republici Srbiji. Beograd: Republički zavod za statistiku, 2019.

<https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/PdfE/G20205658.pdf>

diskriminacije na tržištu rada. LGBTI populacija, kao i etničke manjine, i ljudi u ruralnim područjima suočavaju se sa sličnim izazovima na ekonomskom, socijalnom planu i polju odlučivanja. USAID će pružiti podršku određenim ugroženim zajednicama kako bi poboljšali njihov ravnopravan pristup mogućnostima za napredovanje i unapređenje.

Slabost Srbije u oblasti zaštite životne sredine kada je u pitanju njen Put ka samoodrživost predstavlja jasan problem i specifičan izazov za pristupanje EU. Javni aktivizam i vladin interes za zaštitu životne sredine porasli su u poslednjih nekoliko godina, stvarajući prirodnu priliku za produblivanje partnerstva. Glavne direktne pretnje biodiverzitetu Srbije uključuju međusobno povezane faktore 1) konverzije namene zemljišta; 2) poljoprivreda; 3) promena prirodnih plovni puteva; 4) seča šume; 5) rudarstvo; 6) zagađenje vode; i 7) prekomerno iskorišćavanje biljnih i životinjskih vrsta. Teret ovih pretnji najviše osećaju ruralne, siromašne zajednice u blizini zaštićenih područja Srbije.

RC 2 će poboljšati ujednačeni razvoj, mereno ekonomskim i socijalnim blagostanjem građana u kontekstu Srbije. RC 2 će se fokusirati na podsticanje ubrzanog rasta u segmentima privrede koji pospešuju samoodržanje Srbije. U okviru RC 2, USAID će nastojati da proširi saradnju sa privatnim sektorom i drugim donatorima i poveća zajedničko ulaganje Vlade Srbije u programe za postizanje dugoročnijeg uspeha, osigura održivost dostignutih rezultata i identifikuje mogućnosti za preslikavanje intervencija u različitim ekonomskim sektorima.

USAID će povezati organizacije civilnog društva u okviru RC 1 sa poslovnim i lokalnim partnerima u okviru RC 2 da bi se zalagali za neophodne reforme koje ubrzavaju ekonomski rast i ciljeve socijalne jednakosti prema PZ 2.1 i 2.2. Mogućnosti uključuju: bližu saradnju corganizacija civilnog društva sa privatnim sektorom na izazovima zajednica i pitanjima životne sredine; razvijanjei povezivanje javno-privatnih partnerstava i aktivnosti na mobilizaciji resursa sa inicijativama za socijalne reforme; i dobročinstvo i korporativna društvena odgovornost za podršku lokalnim razvojnim inicijativama i inicijativama za socijalnu jednakost. Ove veze će se uspostaviti namenskim uključivanjem ovih ciljeva u nacрте aktivnosti i planove rada.

PZ 2.1: PZ 2.1 nastoji da ubrza rast pomažući MSP da ispune svoj potencijal za rast prodaje, zapošljavanja i širenje na globalna tržišta. MSP čine 98% srpskih preduzeća, ali oni samo doprinose približno 28% BDP-a.²⁷ Razvoj MSP takođe nudi ženama veće mogućnosti za zaposlenje. S obzirom na prepreke sa kojima se žene suočavaju u zapošljavanju, žene sve više postaju preduzetnice, čineći približno 34% svih vlasnika MSP u 2014. godini.²⁸

Da bi podržali rast sektora i unapredili regionalnu integraciju, USAID-ovi programi će pomoći MSP da identifikuju i iskoriste mogućnosti za regionalnu trgovinu. Programi će takođe pomoći

---

²⁷ Republički Zavod za statistiku. Strukturna baza podataka poslovne statistike

²⁸ Babović, Marija, *Status žena u poslovnom sektoru u Srbiji* (Beograd: SeCons Development Initiative Group, 2014).

preduzećima da izgrade neophodne kapacitete i veze za ulazak i takmičenje na novim tržištima i pristup adekvatnom finansiranju za svoje poslovanje. Tržišni pristupi mogu uključivati: pomaganje preduzećima da se pridržavaju relevantnih standarda; pomaganje u uvođenju novih finansijskih proizvoda pogodnih za finansiranje MSP (kao što su platforme za pozajmljivanje iz više izvora i druga finansijsko-tehnološka rešenja); podrška malim i srednjim preduzećima u širenju e-trgovine; i stvaranje ekosistema²⁹ koji olakšava inovacije, tehnološki napredak i razvoj profesionalnih veština. USAID-ovi programi podrške koji grade kapacitete i tržišne veze MSP imaju značajan potencijal za povećanje pravednog ekonomskog rasta i stvaranje otvorenijih, slobodnih tržišta, kao na primer u poljoprivrednom sektoru.³⁰ Da bi se poboljšao pravedan pristup mogućnostima, programi će podržati ženske poslovne i preduzetničke mreže za mentorstvo i umrežavanje i programe ekonomskog osnaživanja i preduzetništva za marginalizovane grupe. Takođe će se podržati programi koji rade sa preduzećima iz kojih su žene tradicionalno isključene, poput informacionih i komunikacionih tehnologija, pomažući ženama da izoštre svoju poslovnu sposobnost i liderske veštine kroz mentorstvo i drugu podršku. Konačni sektorski i tehnički pristup biće izabrani na osnovu dalje procene ekonomskog potencijala i konsultacija sa MSP.

Ovaj sledeći korak u ekonomskom razvoju Srbije postići će se dodavanjem vrednosti robi i uslugama, korišćenjem sofisticiranijih proizvodnih procesa i veština i primenom inovativnih rešenja za poboljšanje konkurentnosti i proširivanjem pristupa različitim mogućnostima finansiranja. Kroz naš angažman u ovim oblastima, programi USAID-a će pomoći malim i srednjim preduzećima da povećaju svoju sposobnost da udovolje zahtevima sofisticiranijih i razvijenijih tržišta. U skladu sa širenjem tržišta sledeće generacije, USAID će podržati programe koji poboljšavaju povoljno okruženje za startpove koji razmišljaju o inovacijama i širenju poslovanja. USAID će pomoći preduzećima da razviju klastere sa drugim preduzećima, dobavljačima, regulatorima i institucijama za istraživanje i razvoj kako bi povećali inovacije, diversifikaciju, produktivnost i konkurentnost. Nadovezujući se na uspešno iskustvo sa garancijama za kredite, USAID će saradivati sa američkom međunarodnom Razvojnou finansijskom korporacijom (DFC), lokalnim bankama i firmama sa privatnim kapitalom kako bi se povećao obim i raznolikost u mogućnostima za finansiranje dostupnih za MSP u Srbiji. Pristupi mogu uključivati proširenje garancija za kredite za mala i srednja preduzeća koja se sufinansiraju sa Vladom Srbije i razvoj Fondova koji ulažu akcije odnosno obveznice za medijske kompanije i MSP. USAID takođe

---

²⁹ „Inovacioni ekosistem“ je termin koji se koristi za opisivanje različitih igrača, zainteresovanih strana i članova zajednice koji su ključni za inovacije. Inovacioni ekosistem uključuje univerzitete, vladu, korporacije, akceleratore startupova, ulagače u kapital i vlasništvo, privatne investitore, fondacije, preduzetnike, mentore i medije. Svaki igra značajnu ulogu u stvaranju vrednosti u većem ekosistemu pretvaranjem novih ideja u stvarnost kroz pristup i finansijska ulaganja. Lokalni, državni i savezni entiteti mogu i treba da igraju ulogu u razvoju ekosistema. Mike Millard, “What Is an Innovation Ecosystem and How Are They Essential for Startups?” MassChallenge, November 1, 2018, <https://masschallenge.org/article/startup-innovation-ecosystem-explained>

³⁰ USAID/Srbija, ocena učinka na sredini sprovođenja Projekta za konkurentnu privredu: Završni izveštaj. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00WCPR.pdf

namerava da udruženo radiu ovoj oblasti sa DFC-om, pružajući paralelno tehničku pomoć, tamo gde je to potrebno, kako bi efikasno pokrenuo ulaganja DFC-a.

PZ 2.2: Ubrzavanje rasta malih i srednjih preduzeća neće postići RC 2 sam po sebi. Potrebni su dodatni napori za poboljšanje ujednačenog i održivog rasta. PZ 2.2 se fokusira na poboljšanje socijalne jednakosti i održivosti kroz tri ciljne aktivnosti usredsređene na specifične izazove za samoodrživost. Svaka aktivnost koristi lokalne inicijative za društveni razvoj za ovu svrhu.

Prva inicijativa nastoji da pruži dodatnu podršku određenim ugroženim zajednicama kako bi poboljšao njihov ravnopravan pristup mogućnostima za lični i društveni napredak. Žene se, zajedno sa etničkim i drugim manjinama, suočavaju sa posebnim izazovima koji ograničavaju njihove mogućnosti za ekonomsko i socijalno blagostanje. Rešavanje ovih nejednakosti je stoga presudno za veći ujednačeni razvoj. Programi mogu uključivati podršku OCD i mladima da poboljšaju svoje zagovaranje i leaderske veštine zasnovane na problemima kako bi lobirali za sprovođenje zakona koji se odnose na jednakost, diskriminaciju i podsticaje da bi se osigurao jednak pristup ekonomskim i socijalnim mogućnostima; rad sa partnerima iz privatnog sektora na pružanju programa mentorstva za mlade i žene u oblasti razvoja ciljeva karijere i načina njihovog dostizanja; i širenje mogućnosti umrežavanja između preduzetnika iz marginalizovanih grupa, investitora i poslovnih udruženja radi povećanja produktivnosti. USAID će nastojati da mobiliše privatni sektor da podrži ekonomsko osnaživanje nedovoljno zastupljenih zajednica, uključujući žene, mlade, LGBTI osobe, etničke manjine, osobe sa invaliditetom i ugrožene grupe iz ruralnih zajednica. Iako svaka grupa može zahtevati jedinstveni pristup, programi mogu obuhvatati: identifikovanje nepotrebnih administrativnih prepreka za ostvarivanje određenih prava; podrška jednostavnim, inovativnim i kreativnim društvenim inicijativama koje bi mogle pomoći u promeni ponašanja i poboljšati koheziju zajednice; i ekonomsko osnaživanje grupa kroz podršku novoosnovanim preduzećima, socijalnim preduzećima i direktnom saradnjom sa privatnim sektorom.

Druga inicijativa se fokusira na slabost Srbije u oblasti zaštite životne sredine kada je u pitanju njena samoodrživost, što je jasan problem i specifičan izazov za pristupanje EU. Programi će podržati ekološke inicijative koje rade na poboljšanju biodiverziteta i održivosti.

Treća inicijativa je usredsređena na proširenje mobilizacije domaćih resursa kako bi se podržale socijalne i ekološke inicijative za reformu. USAID će podržati programe za mobilizaciju javnih i privatnih resursa i aktere za podršku i održavanje socijalnih, ekoloških i drugih inicijativa zajednice. Preko prethodnih pilot projekata, USAID je identifikovao značajne mogućnosti da se unapredi dobročinstvo i društveno odgovorno poslovanje kako bi se podržale lokalne inicijative za razvoj i socijalnu jednakost. Rešavanjem pitanja uključivanja i osnaživanja širih segmenata društva u procesima određivanja prioriteta i donošenja odluka, podržavajući akcije koje štite

fizičko okruženje u kojem ljudi žive kako bi se poboljšao njihov kvalitet života, i angažujući lokalne aktere u pružanju resursa i vođstva za podršku lokalnim idejama, ovaj PZ će podržati lokalni razvoj kao važan pokretač ukupnog prosperiteta građana, uključujući socijalno i ekonomsko blagostanje.

USAID s toga namerava da proširi i poveže javno-privatna partnerstva i napore na mobilizaciji resursa za socijalne reforme.

V. Praćenje, evaluacija i učenje

Ova Strategija će koristiti adaptivni pristup kako bi pratila napredak u razvojnim programima i posvećenosti Putu ka samoodrživosti. USAID će usvojiti sveobuhvatni pristup praćenju, evaluaciji i učenju kako bi se aktivnosti jasno povezale sa Matricom ciljeva Startegije, kako bi se poboljšalo izvršenje programa tokom vremena kroz dosledan, strukturiran pristup upravljanju i kako bi se omogućilo identifikovanje i rešavanje problema, istovremeno u prvi plan stavljajući inovacije i izvrsnost. Ovaj sveobuhvatni pristup uključice opsežno praćenje konteksta vezano za Put ka samoodrživost, kao i druge strateške pretpostavke i rizike. Pristupi će se bazirati na donošenju odluka zasnovanih na dokazima i adaptivnom upravljanju vođenim principima saradnje, učenja i prilagođavanja. Pristup USAID-a zasnovan na praćenju, evaluaciji i učenju kao i planovi vezani za saradnju, učenje i prilagođavanje biće detaljno opisani u Planu upravljanja učinkom.

Plan upravljanja učinkom obuhvatiće robusne programe učenja zasnovane na odgovarajućim pristupima praćenju i evaluaciji, što može uključivati direktno prikupljanje podataka o učinku i složene metode, kao što su analiza društvenih mreža, prikupljanje rezultata, analiza doprinosa i dijalog sa zainteresovanim stranama. Plan upravljanja učinkom će uključiti indikatore za praćenje učinka, polazne vrednosti, ciljeve i verifikaciju treće strane kada je to potrebno, kao i specifične indikatore konteksta iz Mape puta u okviru Puta ka samoodrživosti. Kao dopuna rutinskom praćenju učinka, Plan upravljanja učinkom USAID-a obuhvatiće višegodišnji plan procene radi generisanja dokaza o delotvornosti projekta, održivosti i ukupnom doprinosu Putu Srbije ka samoodrživosti. Plan upravljanja učinkom će se koristiti za jačanje odgovornosti, podsticanje učenja i unapređenje učinka i procesa donošenja organizacionih odluka u celokupnom portfelju. Prioriteti učenja pomoći će u usavršavanju programa u okviru Strategije i proceni napretka ka razvojnim ciljevima i Putu ka samoodrživosti. Da bi pratila programske ishode i napredak na Putu ka samoodrživosti, USAID će kombinovati rigorozno praćenje od strane tehničkih službenika sa međusektorskim političko-ekonomskim procenama.

USAID će pratiti programske rezultate kroz pokazatelje učinka i konteksta i sprovoditi rigorozne, nezavisne ocene. USAID će planirati analize portfelja, analize učinakai formalne srednjoročne analize i ocene, koje će omogućiti diskusiju u vezi sa ovom Strategijom i Putem Srbije ka samoodrživosti. Takvo struktuirano, redovno razmatranje koristiće se za učenje iz uspeha i

neuspeha i za utvrđivanje prilagođavanja. Nalazi evaluacija i procena biće saopšteni i distribuirani tako što će se rezultati deliti u okviru misije USAID-a kao i sa ključnim zainteresovanim stranama. Razmena podataka i analiza proširiće se uspostavljanjem grupa koje se sastoje od predstavnika misije USAID-a, partnera koji sprovode projekte i, tamo gde je to moguće, drugih donatora i predstavnika Vlade Srbije, kako bi se izgradilo poverenje u programe i olakšalo šire programsko učenje. Ova posvećenost učenju osiguraće da Strategija služi kao živi dokument, koji pruža smernice i referentne tačke za sprovođenje projekata, učenje i korekciju razvojnog kursa po potrebi, uključujući potencijalne promene u operacionalizaciji planova za alternativne scenarije diktirane značajnim promenama u kontekstu zemlje.

Misija će takođe usvojiti pristup praćenju i proceni napretka ka realizaciji zajedničkih ciljeva, uključujući rodnu ravnopravnost i mlade. Ciljevi učinka za programske elemente za rod i mlade biće uključeni u Plan upravljanja učinkom i ocenjeni kao glavni programski ciljevi. Ishodi vezani za druge ranjive grupe, rodne manjine i osobe sa invaliditetom takođe će se pratiti tokom čitavog perioda sprovođenja ove Strategije.

VI. Prilog Mapa puta za Put ka samoodrživosti Srbije

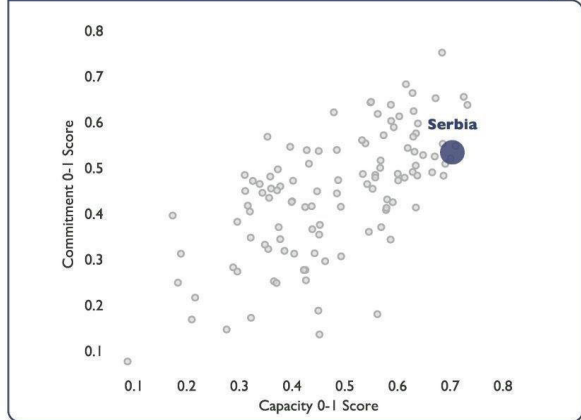
SERBIA JOURNEY TO SELF-RELIANCE: FY 2021 COUNTRY ROADMAP

LEGEND

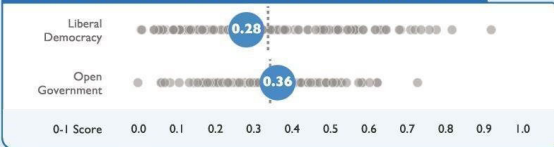

LOW- & MIDDLE-INCOME COUNTRY SNAPSHOT

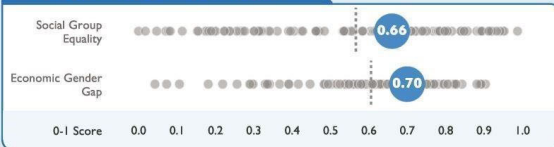

COMMITMENT

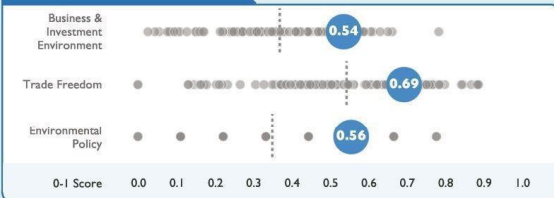
OPEN AND ACCOUNTABLE GOVERNANCE

INCLUSIVE DEVELOPMENT

ECONOMIC POLICY

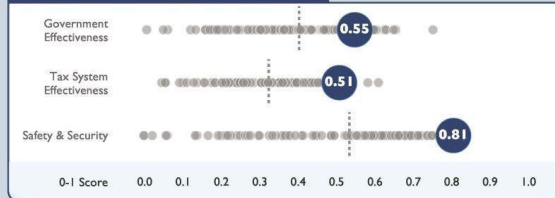

RISK OF EXTERNAL DEBT DISTRESS

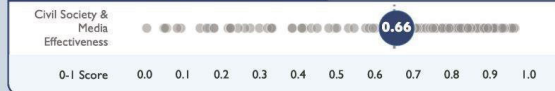
Recent IMF Risk of External Debt Distress rating not available for this country. See the [USAID J2SR Country Roadmap Methodology Guide](#) for more information and the [Journey to Self-Reliance Secondary Metrics Compendium](#) for additional tools to explore the issues of fiscal policy and outlook.

CAPACITY

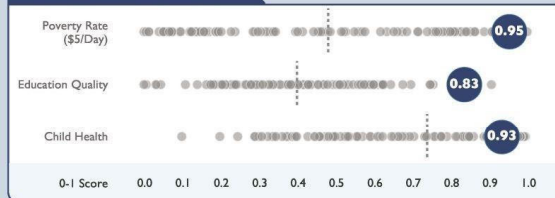
GOVERNMENT CAPACITY

CIVIL SOCIETY CAPACITY

CITIZEN CAPACITY

CAPACITY OF THE ECONOMY

